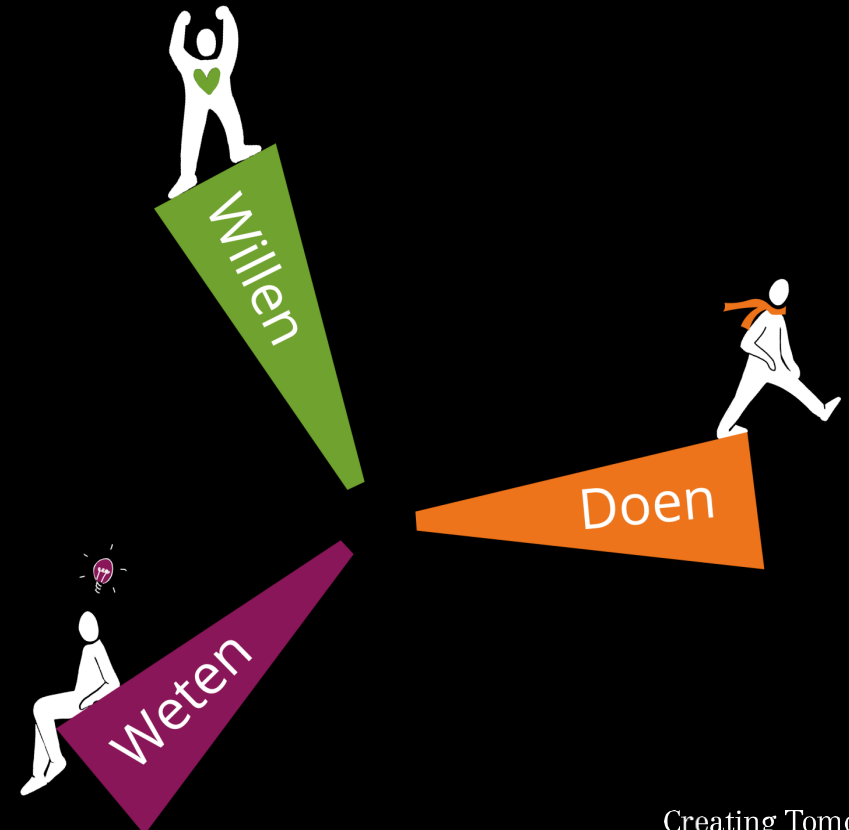

Dé inwoner bestaat niet

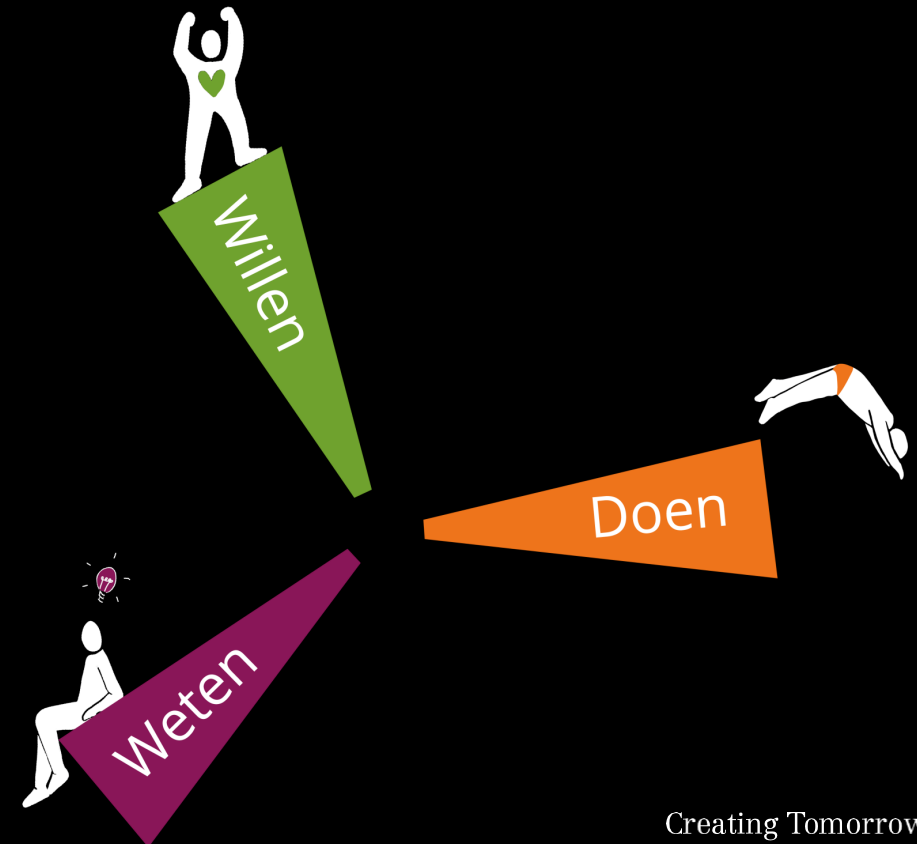
Een effectief klimaatverhaal?

De psychologische uitdagingen van duurzaam
gedrag.

Een effectief klimaatverhaal

De psychologische uitdagingen van duurzaam
gedrag.

LECTORAAT **PSYCHOLOGIE** VOOR EEN **DUURZAME** STAD

► Reint Jan Renes

► Marije van Gent

► Joyce van Brecht

► Loes Kreemers

► Irene kamp

► Carlijn Kappers

► Willemijn Vermeer

► Krispijn Faddegon

► Milan Tamis

► Helena Schmidt

► Eva Post

► Gust Langenberg

► Sophie Postma

► Ellen Abbes

Hogeschool van Amsterdam

Creating Tomorrow

Duurzaam gedrag?

HOE GASVRIJ
BEN JIJ?

NATUURLIJK ZIJN WIJ

OPEN

DE DEUR IS ALLEEN DICT
OM ENERGIE TE BESPAREN

Zet ook de knop om

airco ☒ ventilator

en bespaar op
je energierekening.

Kijk op ikzetookdeknopom.nl en zie hoe jij energie kan besparen.

Gemeente
Amsterdam

Duurzaamheidsraad
Amsterdam

metropool
regio/amsterdam

Green
Business
Club

WMO

Stadsdeel
Oud-Zuid

Rijksoverheid

IEDEREEN DOET **WAT.**

Steeds meer Nederlanders doen wat voor het klimaat

Kijk wat jij voor het klimaat kan doen op → [IEDEREENDOETWAT.NL](https://iedereendoetwat.nl)

Rijksoverheid

optimisme

Onrealistisch

“Ergens bewust van zijn en er
naar handelen zijn twee
verschillende dingen”

(Uit: Tijd voor biodiversiteit, Naturalis, september 2021)

‘Motivational Gap’

**Waarom komen mensen – ondanks
groeierende zorgen - niet in actie?**

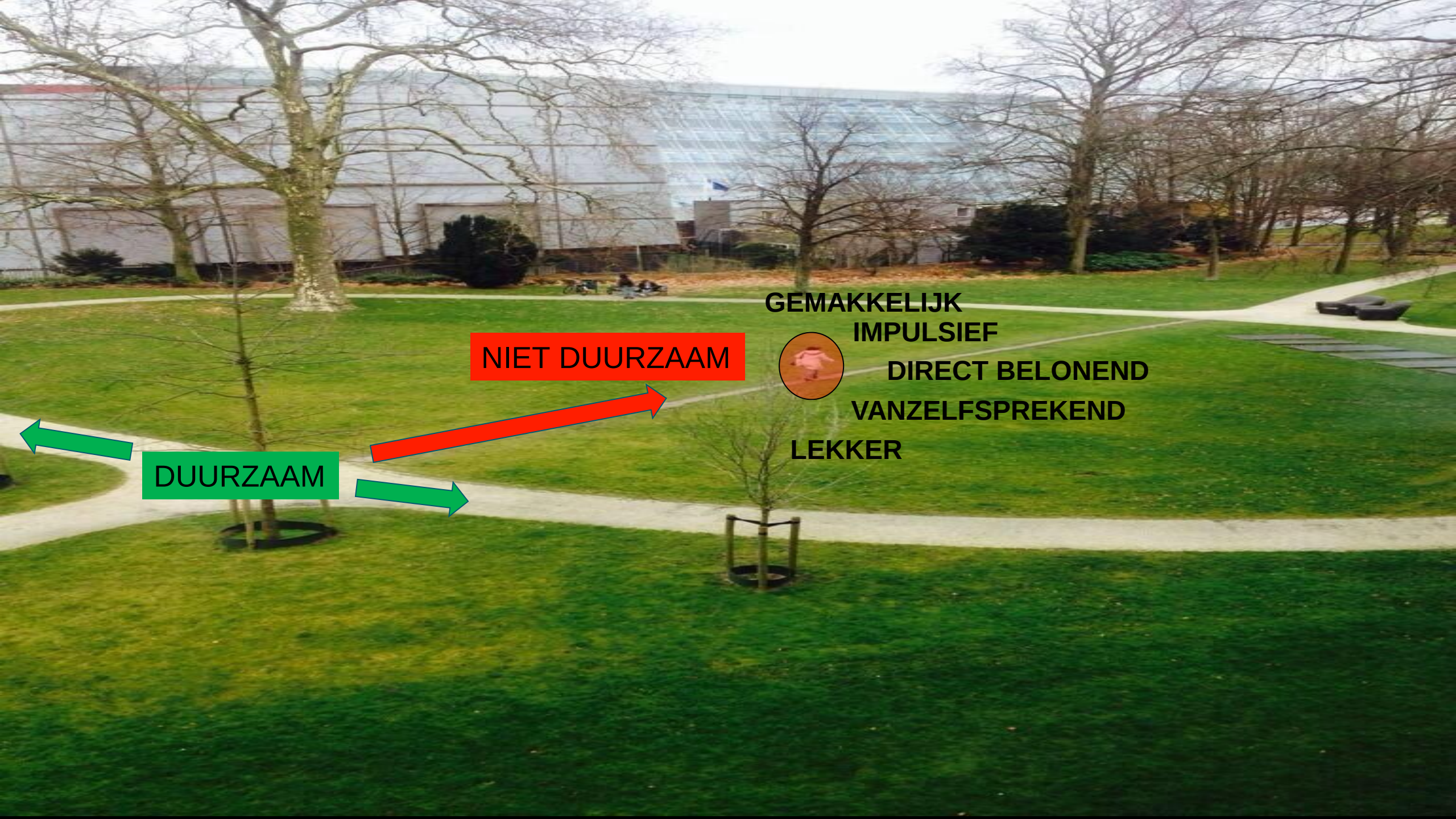
A conceptual image showing a large yellow pencil drawing a bridge between two cliffs, with people walking across it. The pencil is positioned at the top right, drawing a line that extends across the gap between two dark, rocky cliffs. Several small figures of people are walking across this line. The background is a cloudy sky.

1. Gemis van een geloofwaardige landelijke strategie waarin het klimaatprobleem overtuigend aangepakt wordt.

A conceptual image showing a large yellow pencil drawing a bridge between two cliffs, with people walking across it. The pencil is positioned at the top right, drawing a line that extends across the gap between two dark, rocky cliffs. Several small figures of people are walking across this drawn line. The background is a cloudy sky.

1. Gemis van een geloofwaardige landelijke strategie waarin het probleem overtuigend aangepakt wordt.

2. Het onvermogen om het klimaatprobleem – én de oplossingen – op een overtuigende manier te vertellen

DUURZAAM

NIET DUURZAAM

**GEMAKKELIJK
IMPULSIEF
DIRECT BELONEND
VANZELFSPREKEND
LEKKER**

DOEN GEDRAGSKEUZES
ER DAN TOE?

Huishoudens zijn gezamenlijk
verantwoordelijk voor bijna
75% van de wereldwijde CO₂
uitstoot

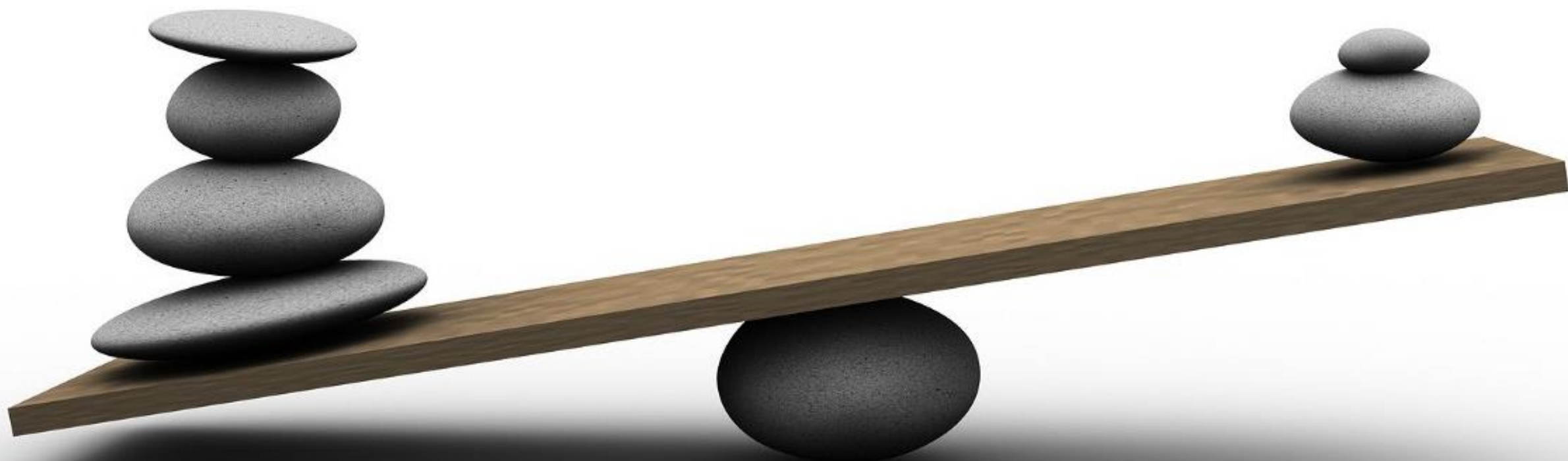
(Druckman & Jackson, 2016)

De top 10% inkomens ('hoge SES') zijn voor 40 tot 60% verantwoordelijk voor de wereldwijde CO₂ uitstoot.

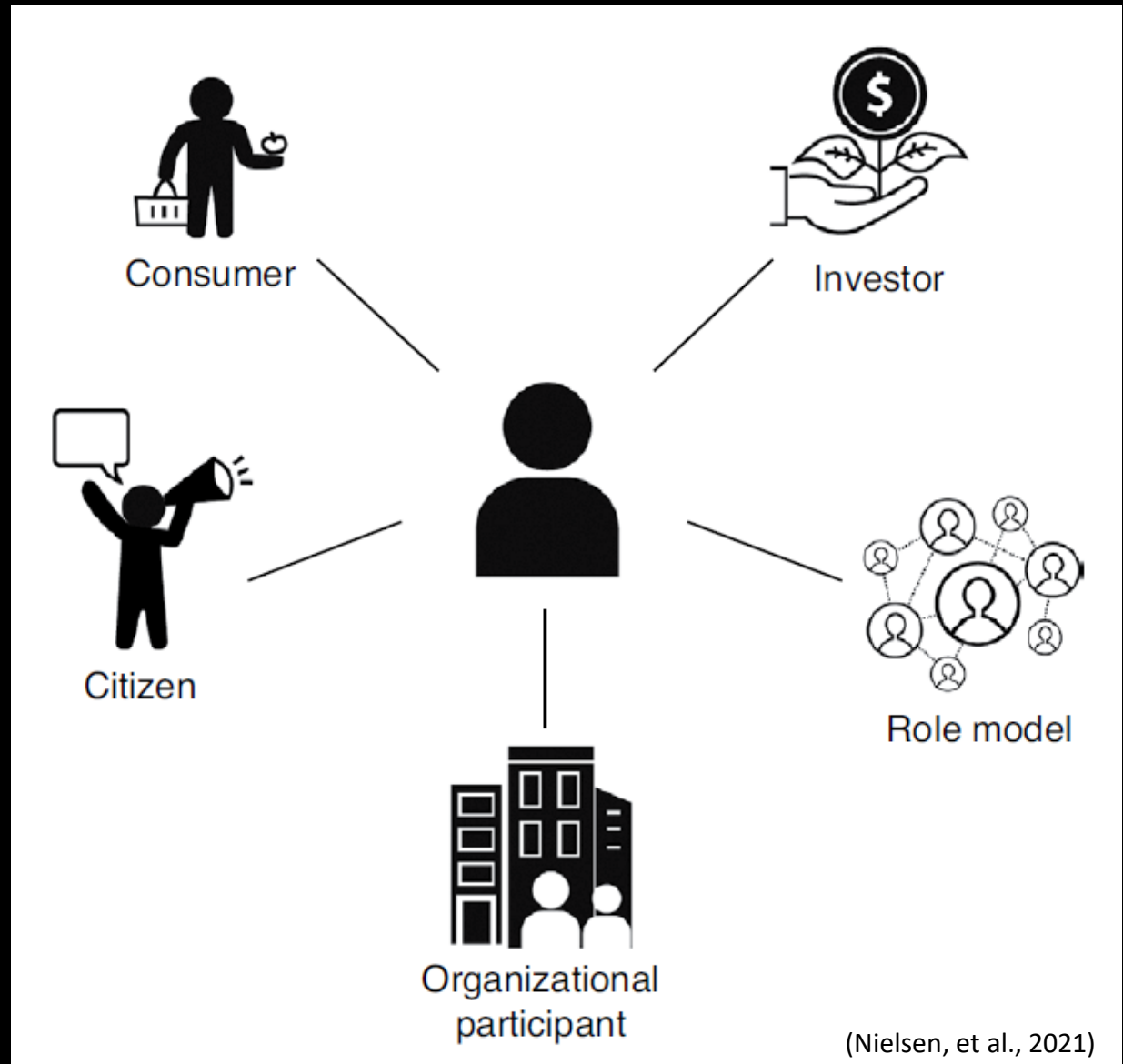
(Nielsen, et al., 2021)

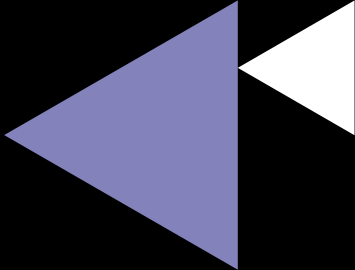
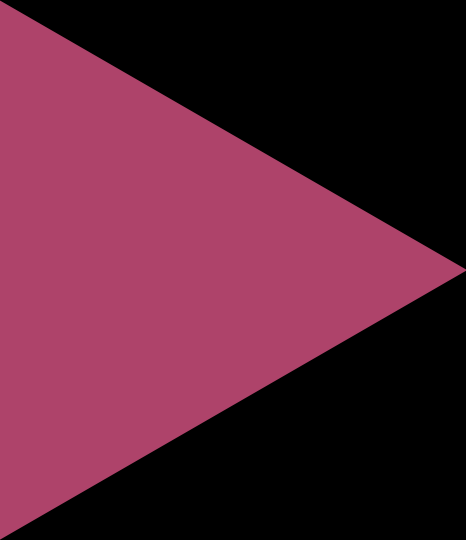
‘Hoge SES’ groep grootste aanjager van
klimaatverandering

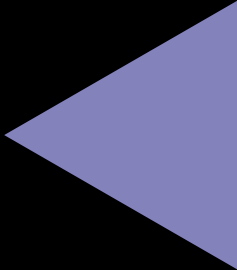
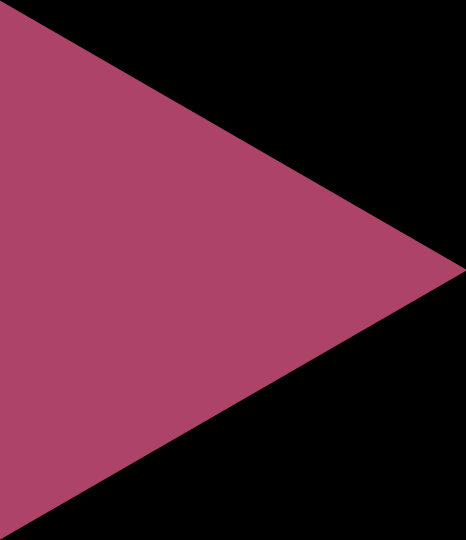
Voet- én handafdruk

Dus ons **gedrag** doet er
zéker toe.

Wat kan helpen?

FALSE CONSENSUS

**We maken ons toch
allemaal zorgen om het
klimaat en de energiecrisis?**

Weten & Willen
≠
(Klimaatvriendelijk)
Doen

Om effectief tot
verandering te
komen, moeten we
durven kiezen en
(wetenschappelijk)
willen puzzelen

Duurzame gedragingen hebben een
eigen – extra uitdagende -
psychologische constitutie

Het probleem

Het probleem –
en hoe pakken we dat
geloofwaardig én
overtuigend aan?

PROBLEEM

DOELGEDRAGINGEN

MAATREGELEN

?

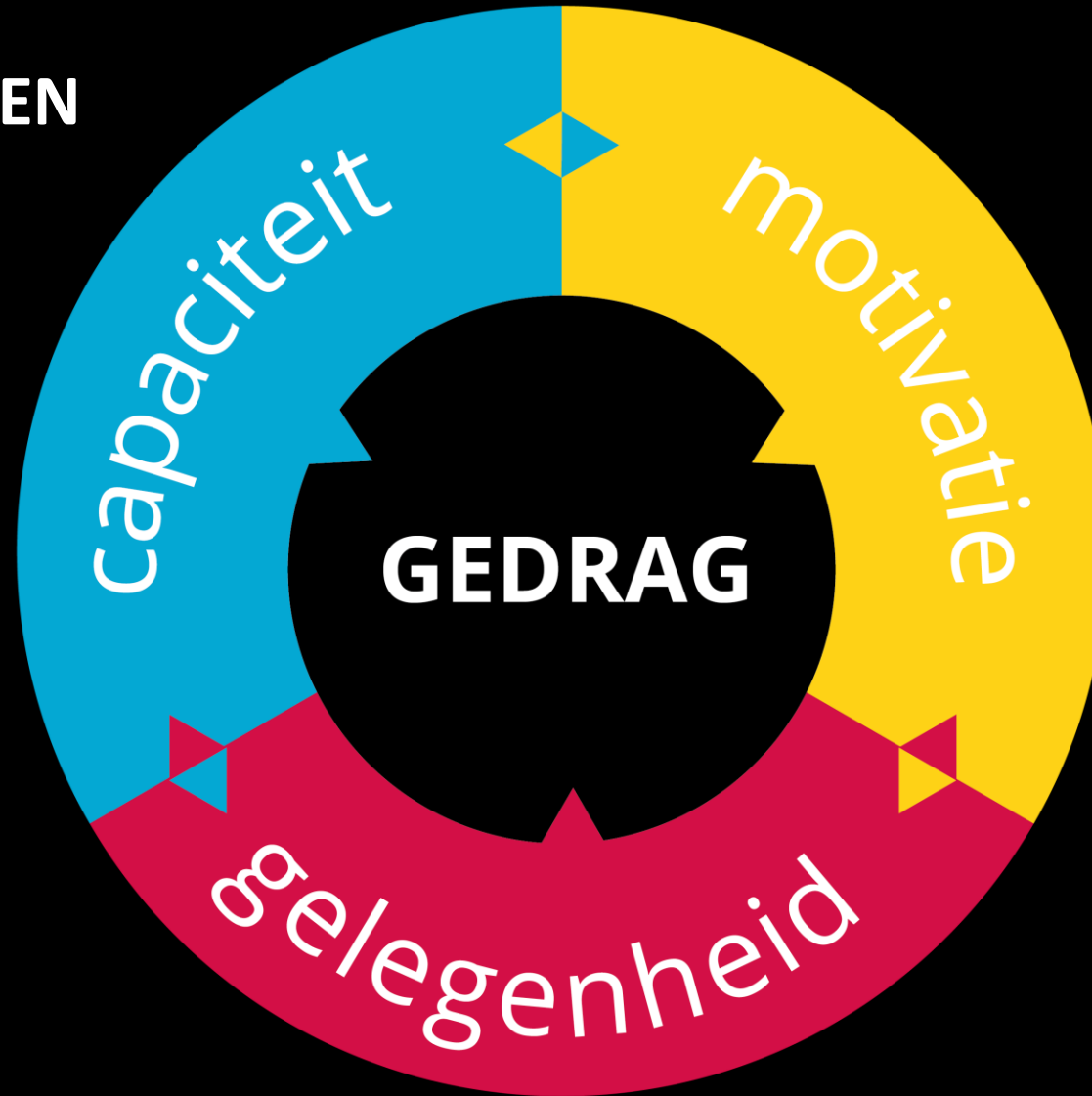

.....

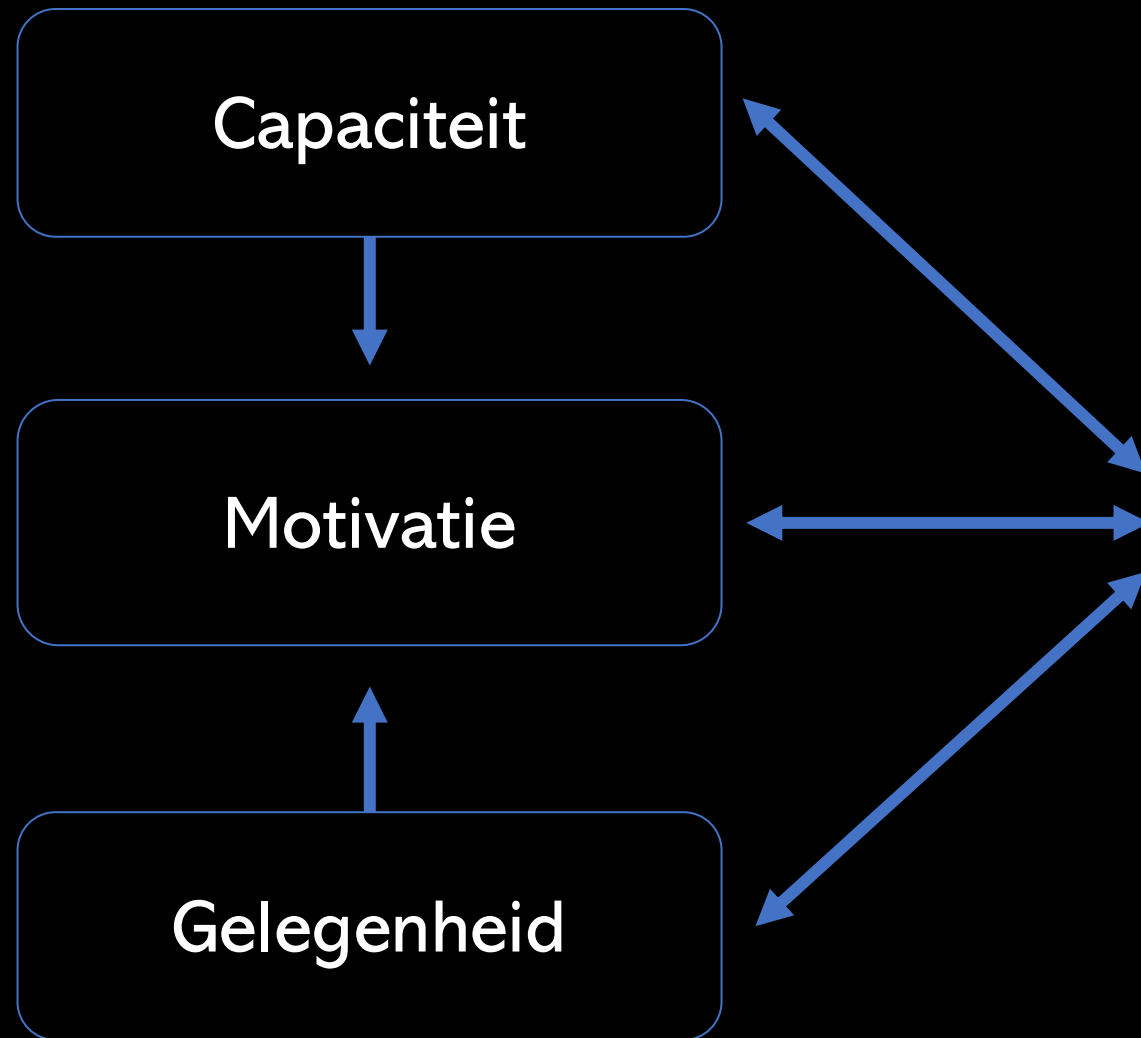
RANDVOORWAARDEN

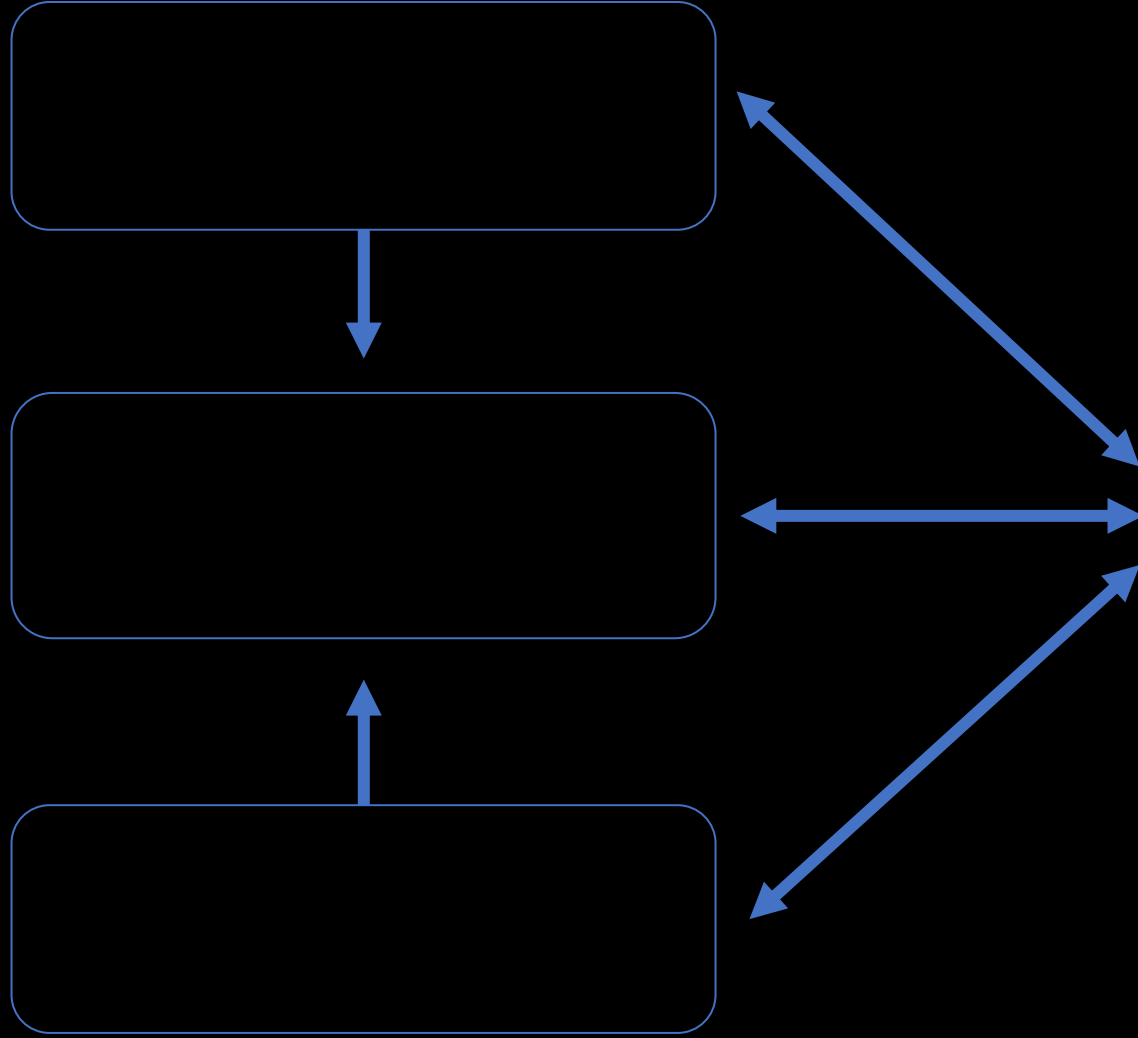
GEDRAG

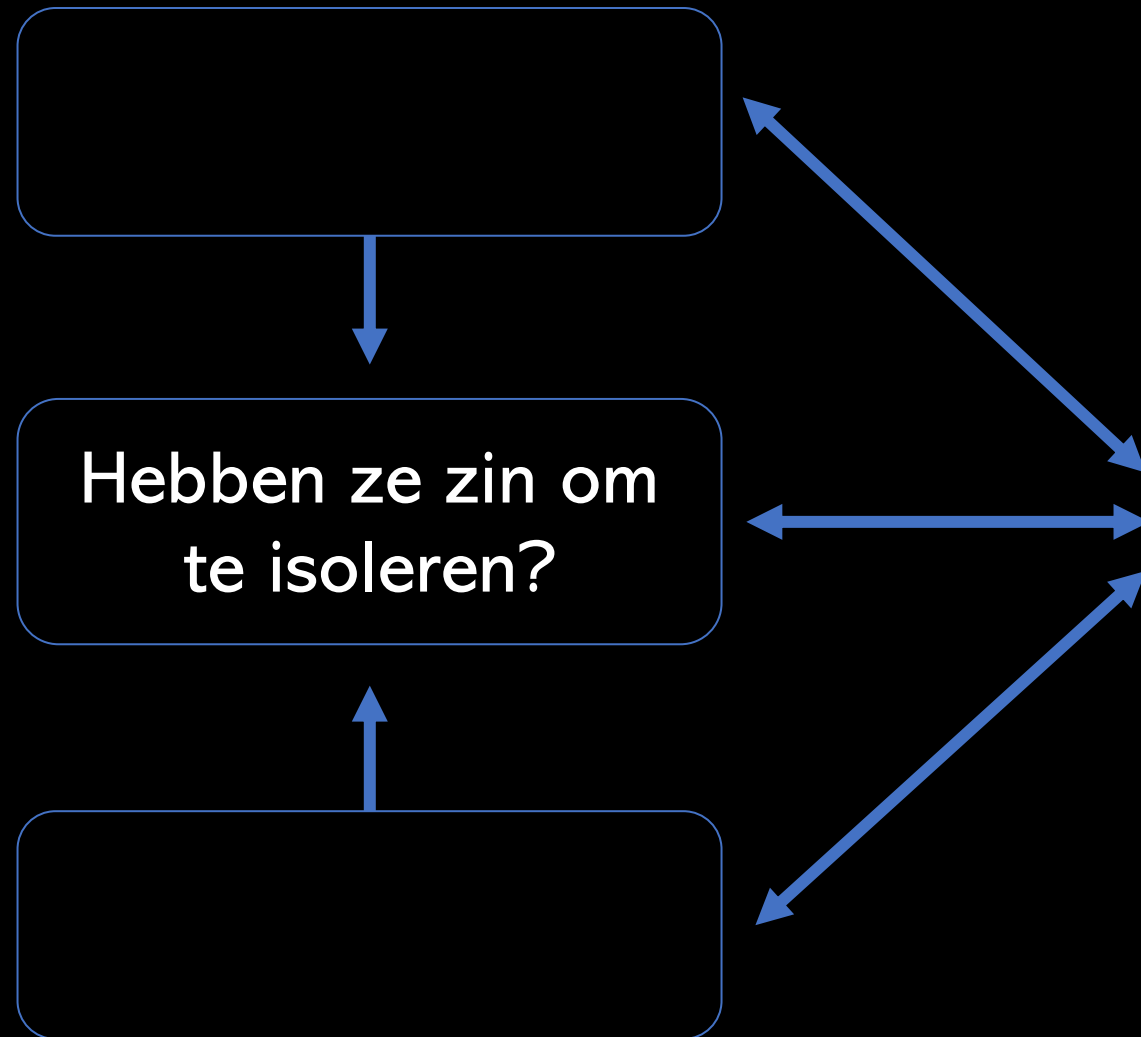
Michie et al., 2018

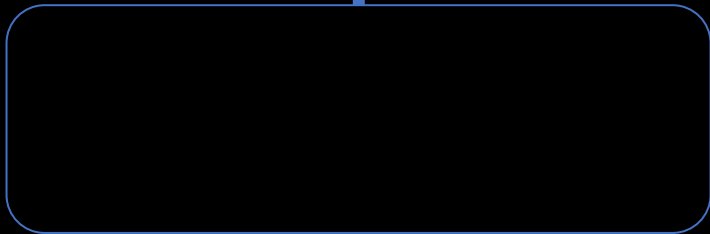
Gedrag

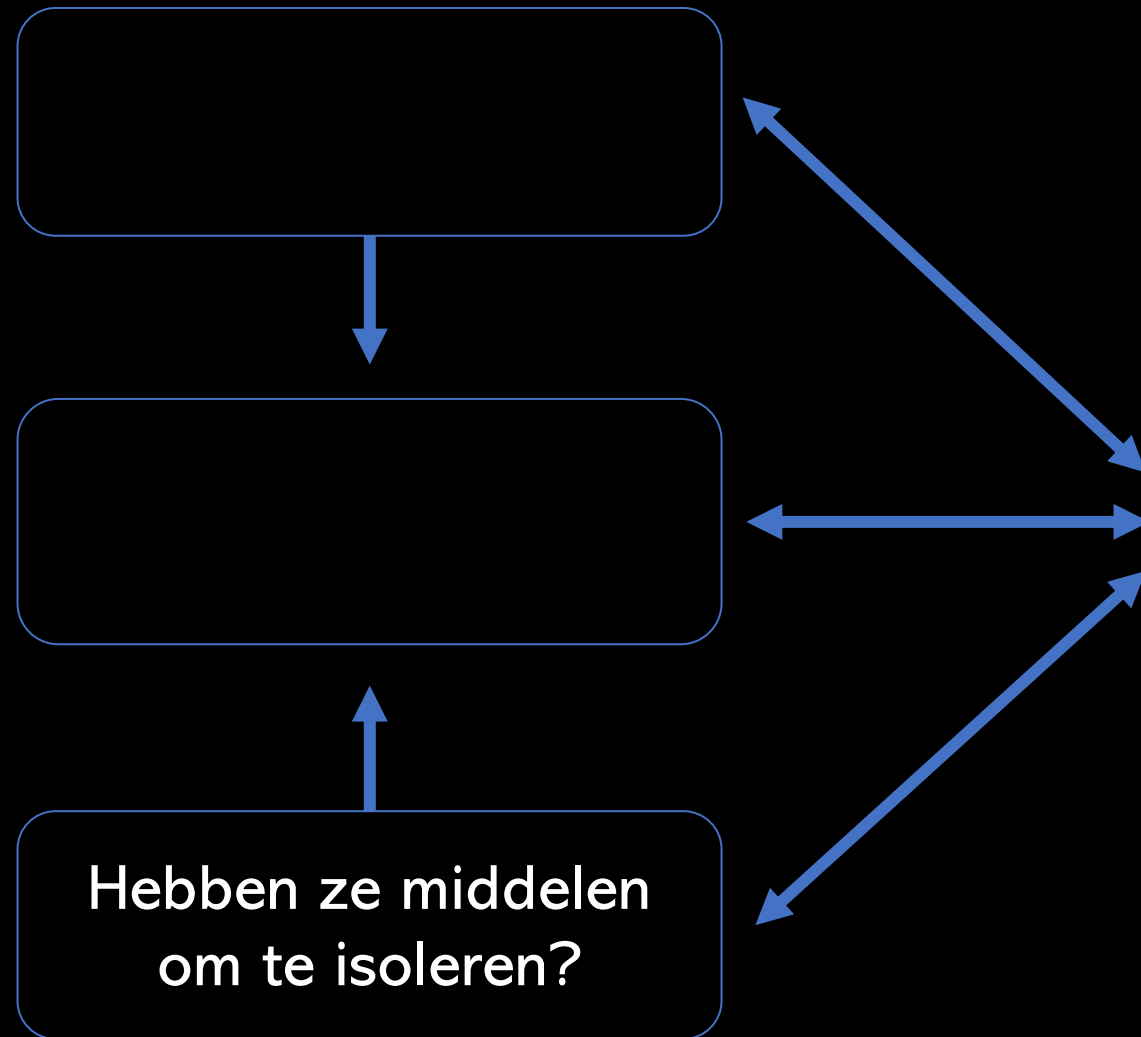

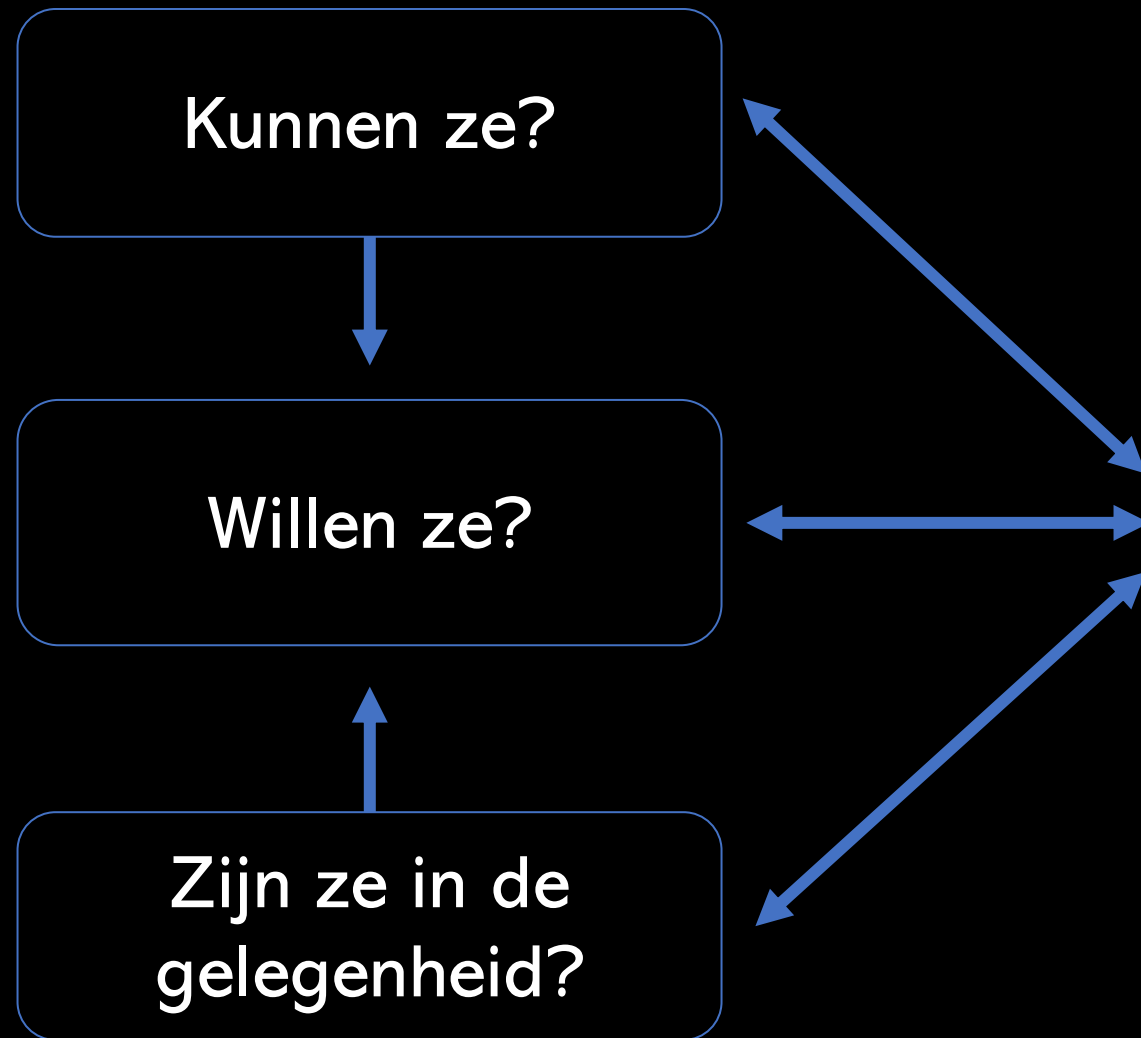

Kunnen ze
isoleren?

Geloofwaardige veranderingsaanpak

capaciteit

motivatie

GEDRAG

gelegenheid

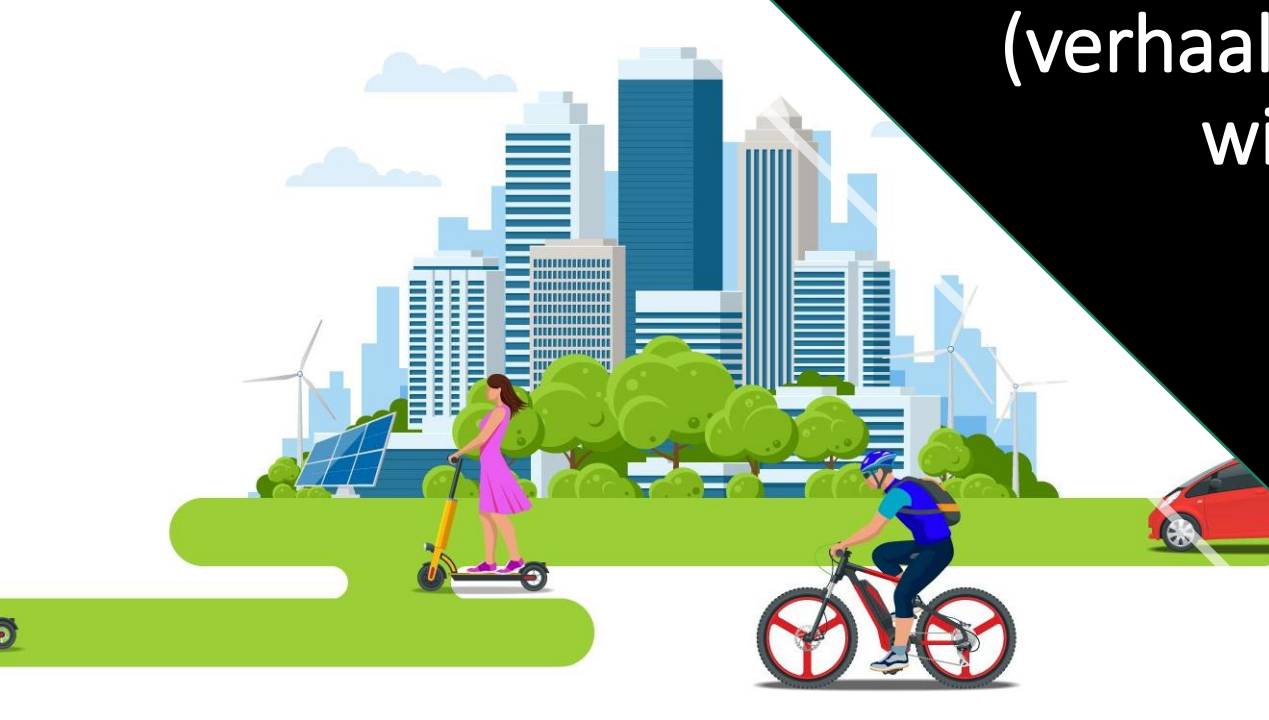

“Seeing People in the Data”

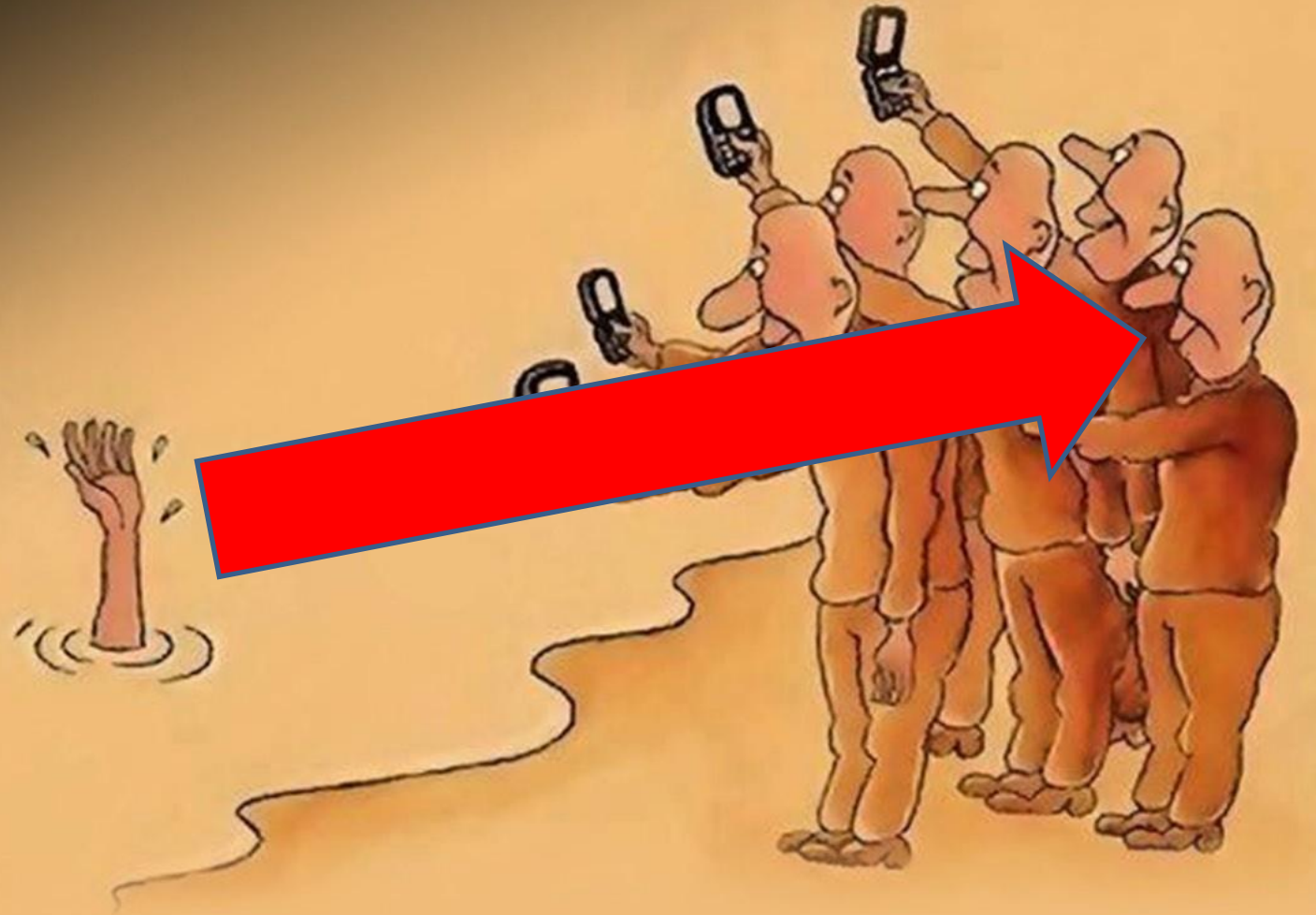
Welke
veranderingsaanpak
(verhaal) past bij
wie?

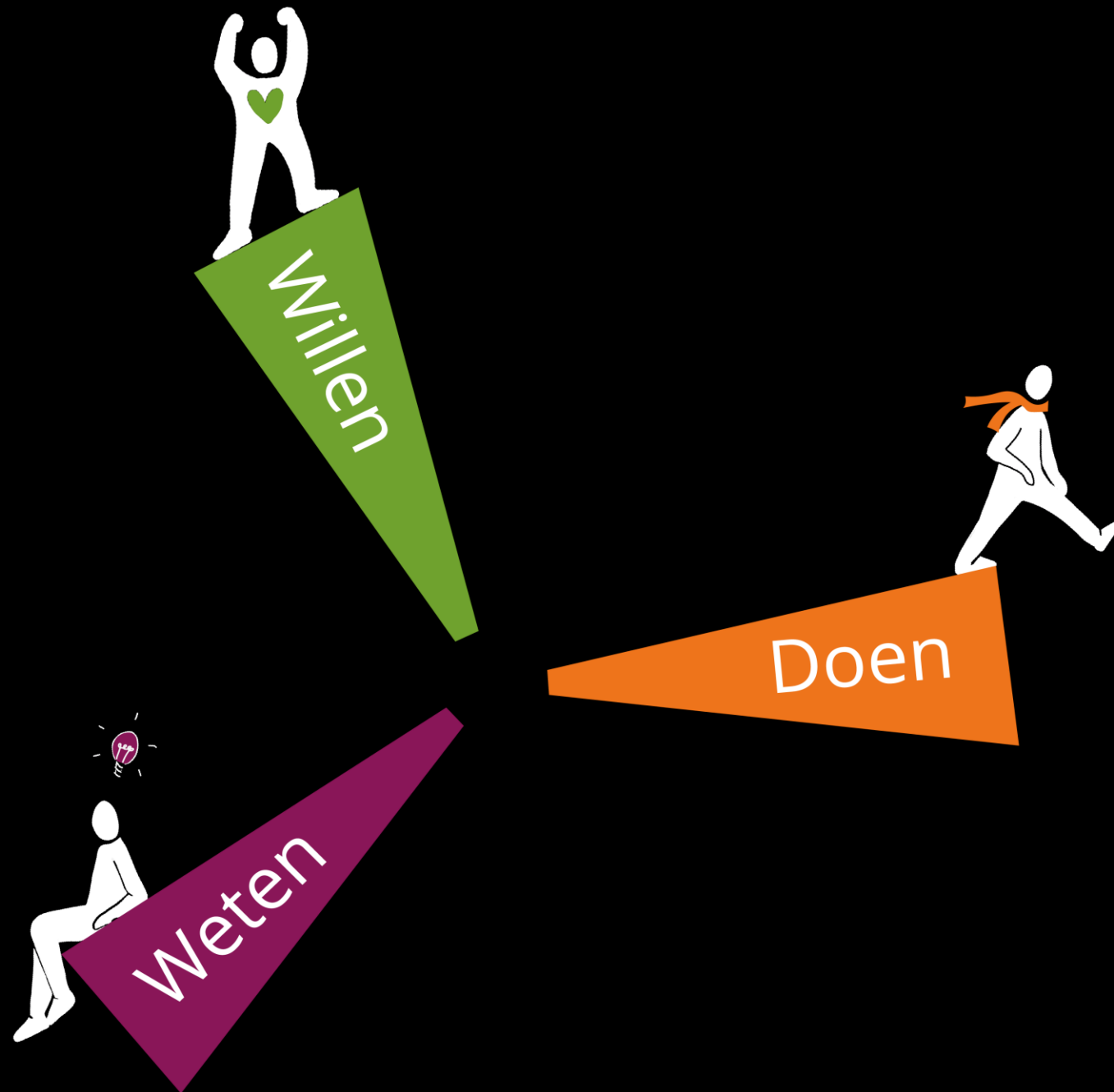

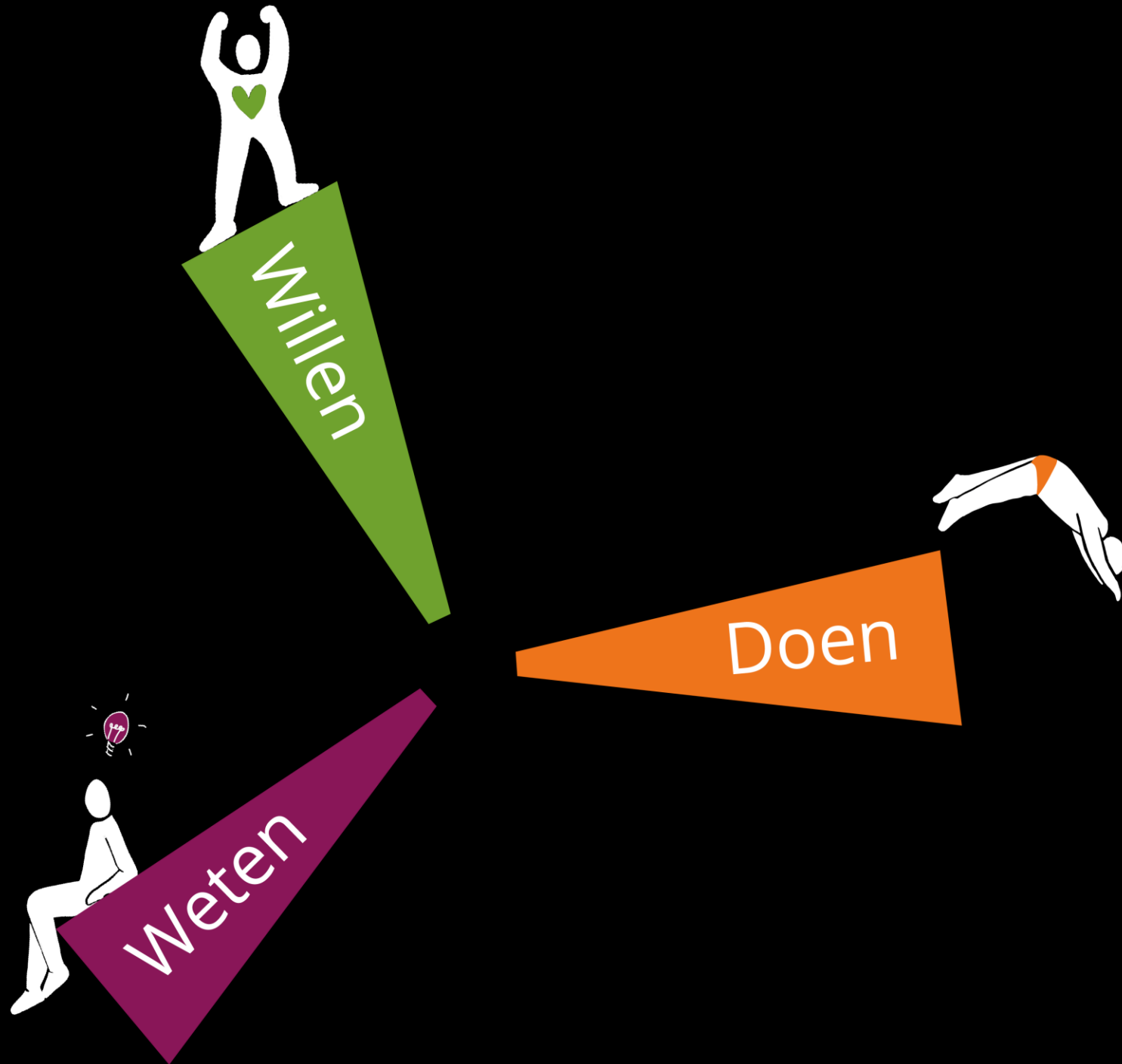
What makes someone tick?

- Dig up information
- Map motivation
- Assess early (and often)
- Observe behavior
- Show you care
- Ask questions (but don't interrogate)
- Listen for understanding
- Share (be a little vulnerable)
- Make it safe
- Create (social) events

VROEGER

**Brenda had besloten
milieubewuster te gaan leven**

Dé inwoner bestaat niet

Casus

huis-aan-huis krant RES FruitDelta Rivierenland

Aanleiding & Insteek krant

- **Aanleiding**

- Signaal politiek
- Wens stille meerderheid informeren/betrekken/activeren

- **Insteek**

- Participatie inwoners & bedrijven in de energietransitie
Waaraan & hoe kunnen inwoners meedoen?
Wat kunnen inwoners zelf doen?

- **Op de 3 pijlers:**

- Lokaal duurzame opwek energie
- Aardgasvrij wonen
- Minder energie gebruiken

Strategie & Doelgroep

- **Middengroep** interesseren/betrekken door koplopers (inwoners) aan het woord te laten.

Verbinding maken tussen koplopers en middengroep.

Voorbeeldfunctie koplopers zichtbaar maken op laagdrempelige manier, zodat mensen zichzelf erin kunnen herkennen. 'hey dat is ook wat voor mij'.

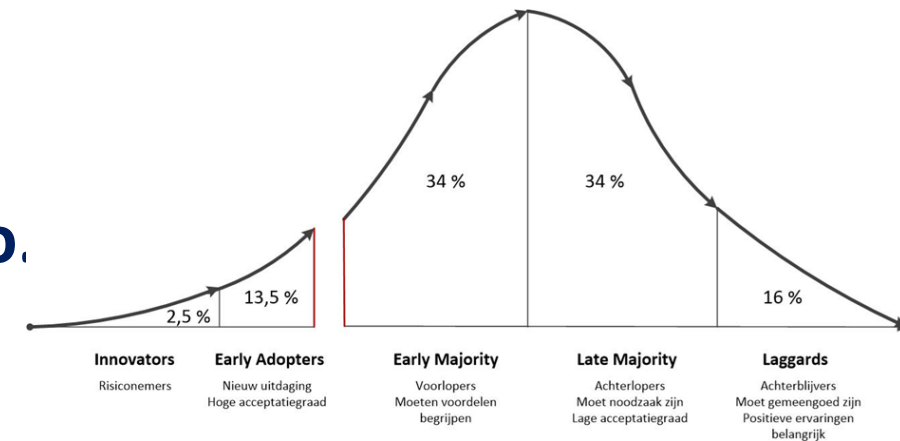
- **Achterblijvers** handelingsperspectief bieden

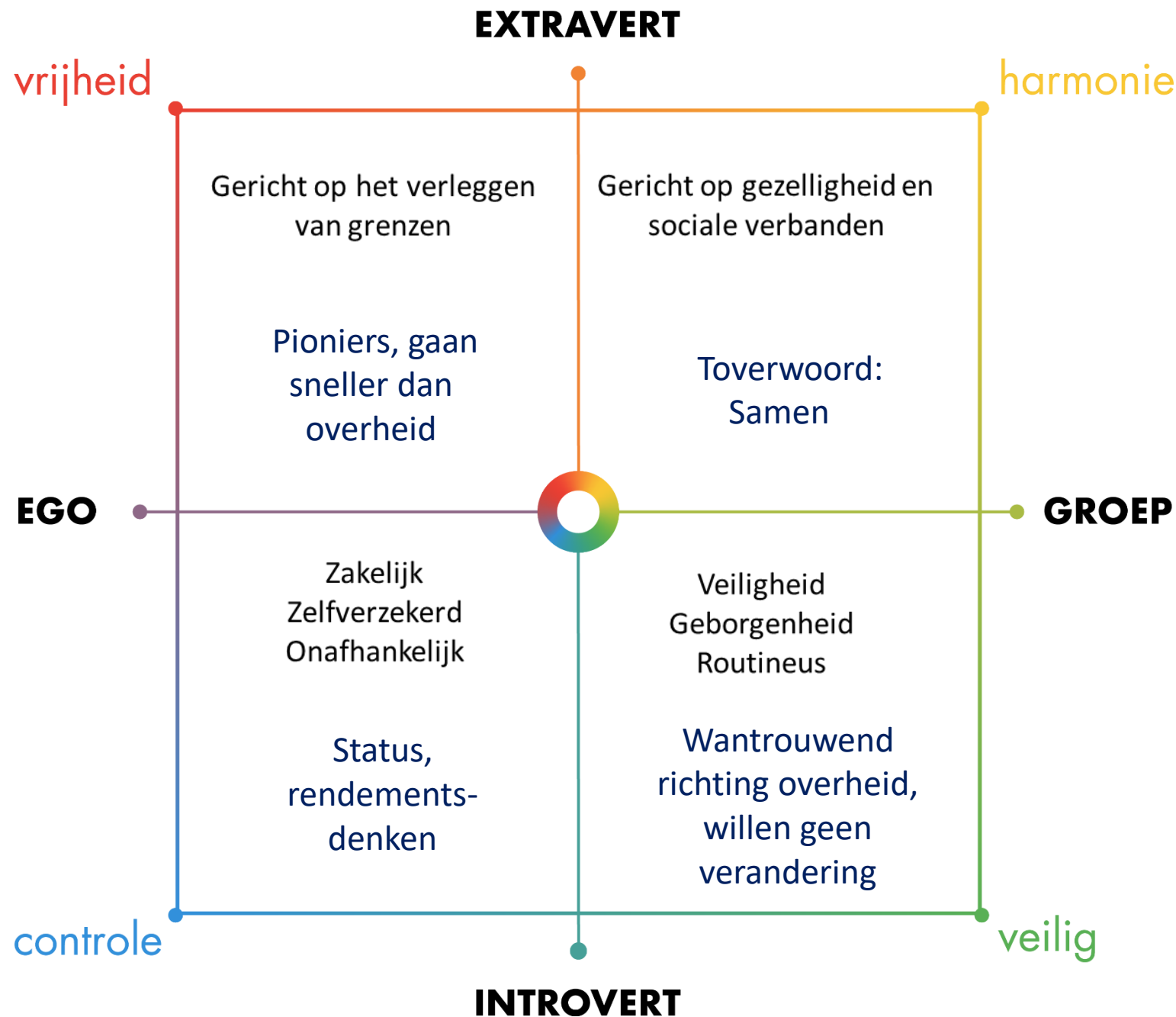
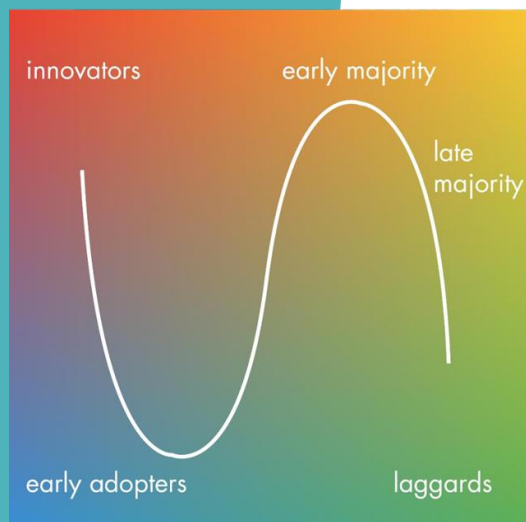
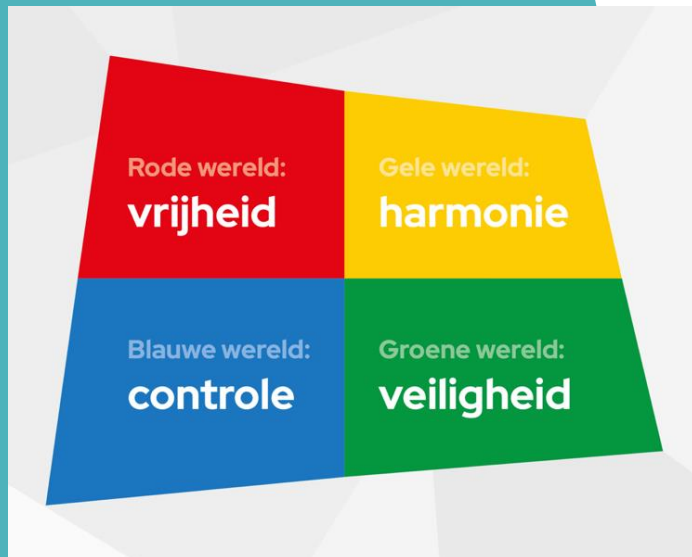
Door concrete handvaten/oplossingen te bieden.

- **Investeren in collectieve verhaal van de regio.**

Om mensen betrokken te houden bij lange termijn traject.

- **Artikelen geschreven vanuit BSR Leefstijlen**

Vorbereiding

		Gemeente/Partner	Onderwerp	Meer concreet	Invalshoek kernargument	en Artikel geschreven op inwoners met BSR kleur:	Tekst (wie levert concept?)	Aantal woorden tekst
3								
4	Duurzame Opwek							
5		Regiobreed artikel voorbeelden uit Tiel, Culemborg, Buren, WMW,	creatief met zon	dubbelgebruik (Kusters, A15) Verticaal (Zonneheuvel), drijvend met recreatie (Lingemeer), voorbeeld uit maatschappelijke tender WMW, zon op schooldaken		Rood/Blauw	Bo i.s.m. Heleen	500
6		Zaltbommel/Culemborg	zonnepanelen op monumenten/beschermd stadsgezicht	Wat mag wel/ Wat niet, waar vind je meer informatie?		Geel/Groen	Nathalie i.s.m. Femke (Zaltbommel/Culemborg)	vervallen
7		Regio breed artikel	waterkracht	er is onderzoek gedaan, er is potentie, maar wordt vaak schromelijk overdreven	veel inwoners vragen zich af waarom we niet meer met water doen. waarom wel wind en zon en niet water	Groen	Willem i.s.m. Sandra (RES-team) Toetsen bij Mirna vanwege proef Zbommel in Waal	150
8		Culemborg, Midden Betuwe, Echteld-Liende, Medel, Maasdriel	hoe waait de wind?	culemborg, midden betuwe, echteld-liende, medel, maasdriel		Groen	Sandra i.s.m. Willem (RES-team)	400
9	Warmte	Tiel, Buren, West-Betuwe	Je huis aardgasvrij (verwarmen)	1 pagina maken met voorbeelden van warmte gecombineerd dus restwarmte in Tiel, Warmte uit water in Enspijk, en lingemeer. Dan heb je en verschillende kernen en verschillende warmteoplossingen bij elkaar op 1 pagina		Geel	Bo, Ineke, Mieke	400
		Regio breed artikel	algemene vooraankondiging	Ook in andere gemeenten/wijken komen inwonersgesprekken over		Groen	Bo, Ineke, Mieke	150

Fotograaf: Hans Adams

EEN BRUISENDE BUURTVERENIGING ALS BEGIN VAN EEN DUURZAME TOEKOMST VOOR DE HELE WIJK

GELDERMALSEN - EEN GEZONDE, GEZELLIGE EN VEILIGE WOON-, SPEEL- EN LEEFOMGEVING MAAK JE SAMEN. BUURTVERENIGING LAAGEINDE/TUINDORP, OPGERICHT IN 1936, IS HARD OP WEG OM OP NIEUW EEN BRUISENDE VERENIGING VOOR ALLE BUURTBEWONERS TE WORDEN. NAAST ACTIVITEITEN ALS EEN BUURTBORREL, OPPAS OF UITRUILDIENST HEBBEN DE BUURTGENOTEN HET PLAN OM SAMEN HET BUURTHUIS EN ZELFS DE HELE BUURT TE VERDUURZAMEN. IN LAAGEINDE/TUINDORP STAAN NAMELIJK VOORAL HUIZEN UIT DE JAREN '20 EN '30. OMDAT UITEINDELIJK ELK HUIS IN NEDERLAND AARDGASVRIJ VERWARMD MOET WORDEN EN IEDEREEN EEN ENERGIEREKENING WIL DIE TE BETALEN IS, LIGT DAAR EEN GROTE UITDAGING.

BESEF DAT WE ER SAMEN WAT VAN KUNNEN MAKEN

Arjen Gerritsen is een van de enthousiaste buurtbewoners en daarnaast actief als verbinder binnen de energietransitie in Rivierland. Arjen: "Buiten de vereniging kent de buurt al geruime tijd een groepsapp, waar gebruik van wordt gemaakt om elkaar te informeren of om spullen te delen en/of te ruilen. Ook is er in het verleden door wijkbewoners het nodige voor kinderen en ouderen georganiseerd. Deze gemeenschapszin willen we nu graag breder trekken. Het besef dat we er samen wat van moeten maken, is nadrukkelijk aanwezig. We zien kansen en er is enthousiasme en bereidheid om een bijdrage te leveren. Om succesvol te zijn, organiseren we de buurt op een manier die past bij de huidige behoefte. Daarom zijn we bezig met het op orde brengen van de basis, met een goed functionerend buurtverenigingsbestuur, diverse werkgroepen, waarbij de activiteiten centraal staan en hebben wij recent ook stappen gemaakt voor de nieuwe werkgroep 'collectief verduurzamen van de buurt'."

JE HEBT OOK GEWOON GELD NODIG

"Samen staan we sterker, weten we meer en worden we ook serieuzer genomen. Dat is belangrijk nu grote vraagstukken, zoals de klimaatverandering, steeds nadrukkelijker bij iedereen in het dagelijkse leven doorsijpelen. Als buurtvereniging willen we een serieuze gesprekspartner voor de gemeente zijn, die ook druk is met het zoeken naar manieren om wijken aardgasvrij te maken. Ondertussen hebben we een complete inventarisatie, inclusief kosten, klaar

om ons buurthuis volledig te verduurzamen ('0 op de meter')", aldus Arjen. "De buurtvereniging heeft onder andere daarvoor een financiële bijdrage gevraagd aan het Omgevingsfonds West Betuwe en het Duurzaamheidsfonds Betuwestad. Die bijdragen hebben we nodig om onze huidige plannen daadwerkelijk te realiseren en om de basis te leggen voor de eerste stappen richting het gezamenlijk onderzoeken van wat nodig is voor verduurzaming van onze buurt."

SAMEN OPTREKKEN HELPT OM DE VERDUURZAMING VAN DE WIJK TE VERSNELLEN

Arjen: "Samen optrekken helpt om de verduurzaming van onze buurt en wellicht breder, van onze wijk, te versnellen. En vergeet niet: samen met je buurtgenoten werken aan een duurzame buurt kan ook heel plezierig zijn. Bovendien, en nu kom ik tot de kern, is er steeds meer besef dat 'warmte' een van de meest complexe opgaven van de energietransitie is en dat we nog helemaal aan het begin staan. Door samen, vanuit verschillende rollen en verantwoordelijkheden, op te trekken en met de juiste deskundigen en vertegenwoordigers aan tafel te gaan, bereik je dingen. Dat begint met kennismaking, kennisdeling en zoeken van verbinding en dat leidt vervolgens tot samenwerking, groeiend vertrouwen en versnelling. Buurtvereniging Laageinde/Tuindorp, wil daarin het initiatief nemen. Onze volgende stap is ondersteuning en samenwerking zoeken met de gemeente West Betuwe, de netwerkbeheerder, de woningcorporatie en andere partijen die in deze gezamenlijke uitdaging nodig zijn. Samen kunnen we ambities waarmaken, daar ben ik van overtuigd."

Manon en Menno isoleren met natuurlijke materialen.

Fotograaf: Manon Berendse

SAMEN MET JE BUREN JE HUIS ENERGIEZUINIGER MAKEN

CULEMBORG - WONINGEIGENAREN IN CULEMBORG ONTVANGEN EEN STAP-PLAN OP MAAT VOOR ENERGIE-BESPARENDE MAATREGELEN IN HUIS, VANUIT HET PROJECT 'MINDER OP DE METER'. DIT WORDT UITGEVOERD DOOR VRIJSTAD ENERGIE EN GAAT PER STRAAT, OMDAT HET LEUKER EN VOORDELIJGER IS WANNEER JE SAMEN OPTREKT MET BUREN.

VOLG MANON EN MENNO VOOR DUURZAAMHEIDSTIPS

Manon en Menno doen ook mee aan Minder op de meter. In mei kregen zij de sleutel van hun woning in de Culemborgse wijk De Hond. Zij verduurzamen het huis met natuurlijke materialen en brengen de stappen in beeld via een serie vlogs. Het dak wordt gerenoveerd, van binnen geïsoleerd en er komen zonnepanelen op. Ook de vloer gaan ze isoleren. De muren werken ze af met natuurlijke, ademende materialen. Laat je inspireren en kijk mee. Ga naar www.vrijstadenergie.nl/minderopdemeter ■

HENK PRONK, BESTUURSLID VAN
ONDERNEMERS COÖPERATIE TIEL (OCT)
Fotograaf Raphaël Drent

SAMEN DELEN, LAGERE ENERGIEKOSTEN ENERGIE OPWEKKEN OP BEDRIJFSDAKEN

TIEL- ER IS WEINIG RUIMTE IN ONS LAND. DAT MERKEN WE OOK IN ONZE REGIO. TEGELIJK STAAN ER OP DE BEDRIJVENTERREINEN IN CULEMBORG, TIEL, WEST BETUWE EN ZALTBOMMEL VEEL BEDRIJVEN MET GROTE DAKEN. HOE MOOI ZOU HET ZIJN ALS OP AL DIE DAKEN ENERGIE UIT ZON EN/OF WIND OPGEWEKT WORDT. BEDRIJVEN DRAGEN ZO NIET ALLEEN BIJ AAN DE VERDUURZAMING, HET LEVERT OOK FINANCIËLE VOORDELEN. WE SPRAKEN HIEROVER MET HENK PRONK, BESTUURSLID VAN ONDERNEMERS COÖPERATIE TIEL (OCT). IN HET BESTUUR IS DUURZAAMHEID EN INNOVATIE ZIJN AANDACHTSGEBIED.

Ondernemers Coöperatie Tiel streeft naar een duurzaam en innovatief ondernemersklimaat in Tiel en omgeving. Om er voor te zorgen dat de economie en welvaart in de omgeving in stand blijft en verbetert. Dit kan onder andere door een goed energiemanager met eigen opgewekte energie.

"Met OCT als aanjager en ondersteuner liggen er op de daken van de Tielese bedrijven al ruim 30.000 zonnepanelen. Tel daar de andere bedrijventerreinen in de andere gemeenten bij op en je praat over nog grotere aantallen. Er is ruimte voor meer. Samen energie opwekken én gebruiken is de volgende stap", vertelt Henk enthousiast.

ENERGIENETWERKEN OP BEDRIJVENTERREINEN
"Een ontwikkeling is dat bedrijven samen een energienetwerk maken. De opgewekte energie verdelen de deelnemers onderling en de energie

die overblijft wordt opgeslagen in een buurt-batterij. Om het daarna zelf te gebruiken als er bijvoorbeeld even minder energie beschikbaar is. Om elektrische schepen of vrachtwagens op te laden als ze toch aan het laden of lossen zijn. Of door het om te zetten in waterstof waarop in de toekomst vrachtwagens mogelijk ook kunnen rijden. Samen delen, lagere energiekosten en er ook nog aan verdienen. Met andere ondernemerscoöperaties, universiteiten, gemeenten en financiële partners werken we samen om dit mogelijk te gaan maken."

BETER, HANDIGER EN GOEDKOPER
"Denk vooruit," is het advies van Henk. "Het is belangrijk dat je als bedrijf beseft dat het beter, handiger en goedkoper kan. Maak een energieplan voor je bedrijf. Neem gerust contact op met de ondernemerscoöperatie in jouw vestigingsplaats of bel met je gemeente en vraag naar de adviseur duurzaamheid." ■

CIJFERS EN WEETJES BEDRIJFSDAKEN

- In Rivierenland liggen zonnepanelen op onder andere (landbouw)bedrijven, scholen, zorginstellingen, dorpshuizen en gemeentehuizen.
- De totale opbrengst van grote daken waarop meer dan 60 panelen liggen was in 2021 107 miljoen kWh. Een flinke stijging vergeleken met 2018. Toen was het 31 miljoen kWh.
- 107 miljoen kWh is te vergelijken met het jaarverbruik van ruim 30.000 gezinnen. Als je dit op de grond wil opwekken dan heb je daar 100 voetbalvelden voor nodig.
- Al deze zonnepanelen zorgen voor 51 miljoen kilo minder CO₂-uitstoot. Dat is weer te vergelijken met de uitstoot van 15.000 auto's.

De uitgespaarde zakelijke stroomkosten lagen vorig jaar nog op 7,5 miljoen euro en bedragen nu circa 20 miljoen per jaar. De terugverdientermin was altijd zo rond de 7 jaar, maar met de huidige prijzen duikt de terugverdientermin onder de vier jaar. ■

VAN ZONNEPANELEN TOT ZONNEFOLIE EN KLEINE WINDTURBINES OP DAKEN

Er zijn volop ontwikkelingen om energie op te wekken op bedrijfsdaken. Er zijn tegenwoordig ook panelen die geschikt zijn voor daken die minder gunstig liggen ten opzichte van de zon. Of zonnefolie voor daken met minder draagkracht. Ook kleine windturbines die nauwelijks geluid maken kunnen op daken geplaatst worden. Allemaal mogelijkheden voor bedrijven om te verduurzamen. ■

DUIDELIJKHEID OVER WINDMOLENS

RIVIERENLAND - OP DIT MOMENT STAAN ER 28 WINDMOLENS IN RIVIERENLAND. IN DE RES ZIJN AFSPRAKEN GEMAAKT VOOR 2030, DAN STAAN ER 49 WINDMOLENS IN ONZE REGIO. OM DAT TE BEREIKEN, MOETEN ALLE VOORBEREIDENDE PROCEDURES VOOR 2025 ZIJN AFGEROND. INWONERS DENKEN MEE OVER DE RANDVOORWAARDEN VOOR DE WINDMOLENS. DIT KAN TIJDENS DE VOORBEREIDING VAN EEN PROJECT BIJ JOU IN DE BUURT EN BINNEN DE OVERKOEPENDE PLAN-MER PROCEDURE.

Op dit moment staan er windmolens in Neder-Betuwe, Buren, West Betuwe, Culemborg en Zaltbommel. Die in Culemborg en Neder-Betuwe zullen worden afgebroken voor 2030, omdat ze zijn afgeschreven. Er zijn gevorderde plannen voor nieuwe windmolens in Maasdiel, Culemborg, Zaltbommel en Neder-Betuwe.

Mogelijk komen er nog projecten bij. Zo zijn er initiatieven in Buren en West Maas en Waal die nu niet passen bij het beleid van de gemeente. Ook kan de mogelijke komst van een radarpost in Herwijnen en het broeden van de wespen-dief op de Veluwe van invloed zijn op geplande windmolens. Als er ergens een afgesproken locatie wegvalt, zullen er windmolens op een

andere plek voor in de plaats moeten komen. Want de 49 windmolens zijn nodig om voldoende duurzame energie op te wekken.

MEEPRATEN OVER WINDMOLENS IN JOUW OMGEVING
Omwonenden hebben een stem bij de ontwikkeling van de plannen. Op de website van het project bij jou in de buurt lees je hoe en wanneer je kunt meedelen over de invulling van de plannen. De Inspraakrondes voor Burgers Windpark Lage Rooijen in Maasdiel hebben al plaatsgevonden. Elke procedure biedt ook de mogelijkheid om juridisch bezwaar in te dienen, maar door vooraf mee te praten is de kans dat alle wensen en zorgen goed in de plannen worden meegenomen het grootst. Praat dus mee!

RANDVOORWAARDEN TOETSEN VIA EEN PLAN-MER PROCEDURE

De provincie Gelderland toetst in 2022/2023 alle mogelijke opweklocaties in de provincie via een MER-procedure. Bij een MER-procedure worden alle milieueffecten goed in kaart gebracht, dus wat de gevolgen van windmolens kunnen zijn op de natuur, ons landschap, geluid, et cetera. Met een plan-MER controleren we nog eens wat de best mogelijke locaties voor windmolens in Gelderland zijn en hoe deze het minste hinder voor mens en natuur opleveren. De plan-MER komt dus boven op de studies die de afgelopen jaren al in Rivierenland zijn gedaan.

De plan-MER is een formele procedure met verschillende momenten waar inwoners hun mening kunnen geven. De provincie communiceert over hoe en wanneer dat kan.

WINDMOLENS: NAAST LASTEN OOK LUSTEN

Windmolens veranderen ons landschap. Dat doet soms pijn. Maar niemand wil zonder stroom leven. Windmolens leveren ook veel op. Lees meer over de manieren om financieel te profiteren op pagina 10. ■

NUT EN NOODZAAK VAN LOKAAL WIND- EN ZONNE-ENERGIE OPWEKKEN

DUURZAME ENERGIE IS NODIG OM DE UITSTOOT VAN CO₂ OMLAAG TE KRIJGEN EN KLIMAATVERANDERING AF TE REMMEN. MAAR NEDERLAND HEEFT RELATIEF WEINIG ZONUREN EN IS KLEIN. SOMS IS ER VERZET VAN OMWONENDEN BIJ DE BOUW VAN WINDMOLEN- EN ZONNEPARKEN. TOCH IS HET GEEN VRAAG MEER OF WE OVERGAAN OP DUURZAME ENERGIE, MAAR EEN GEGEVEN.

Ook in onze regio is er volop ontwikkeling. Burgers Windcoöperatie West-Betuwe, oftewel Betuwewind, is daar een voorbeeld van. Betuwewind heeft ruim 1.000 leden, voornamelijk uit West-Betuwe, Culemborg, Zaltbommel en Tiel. Zij hebben meebeslist en mede geïnvesteerd in Windpark Deil en Windpark Avri.

ZEGGENSCHAP OVER OMGEVING

Molenaar Hans Adams legt uit wat het voordeel is van zo'n project in eigen regio. "Leden profiteren van de opbrengsten van onze zeven windmolens, maar bovenal hebben

ze zeggenschap. Samen bedenken we hoeveel windmolens er nodig zijn, waar ze kunnen staan en hoe hoog ze moeten zijn. Een bedrijf zou misschien de hoogste molens neerzetten tegen de laagste prijs. Wij als coöperatie kunnen dat anders doen."

WINST IS VOOR DE REGIO

Hans licht toe: "Wij zijn eigenaar van de windmolens. Voor de stroom die we opwekken, vragen we niet de marktprijs. En maken we winst? Dan gaat die naar de regio. Een deel is voor de investerende leden. Een deel gaat naar het Omgevingsfonds. Iedereen met een

sociaal en/of duurzaam initiatief kan bij dit fonds financiële steun aanvragen. Denk aan de verduurzaming van een speeltuin, zonnepanelen voor een sportclub of de realisatie van een bomenplan. De rest gaat naar verduurzaming van de regio."

STIMULANS WERKGELEGENHEID

"Ook op directe wijze willen we wat voor de maatschappij betekenen", vervolgt Hans. "Daarom benaderen we lokale ondernemers als er bijvoorbeeld een molen leeg is. Om zo de werkgelegenheid in de regio te stimuleren. Ook bieden we stageplekken voor jongeren. En ik ga regelmatig met basisschoolleerlingen op pad en geef ze een kijkje in een van de molens."

Kijk op [betuwewind.nl](https://www.betuwewind.nl) voor meer informatie. ■

BSR, Hoe nu verder?

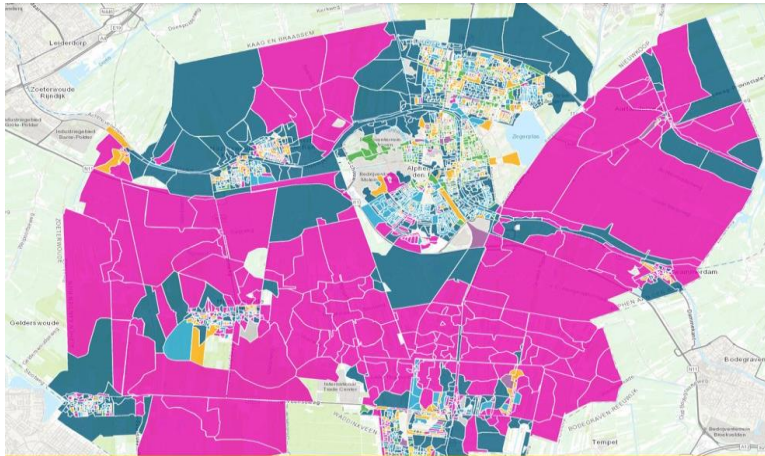
- Evalueren
- Message House
- Communicatie & participatieplan 2023

*De hele krant bekijken? Lees de online versie hier:
<http://www.themanieuws.nl/app/publication/RESRL221/11464>*

RES-enquete

Gemeente Alphen aan den Rijn

Icon	Percentage
Purple icon	8%
Blue icon	20%
Dark blue icon	25%
Orange icon	15%
Yellow icon	1%
Green icon	16%
Pink icon	10%
Grey icon	5%

Zonnevelden en windmolens in onze omgeving

Denk mee via
duurzaamalphen.nl

Alphen aan den Rijn

Alphen aan den Rijn

Opwek duurzame elektriciteit via zonnevelden en windmolens

Resultaten online onderzoek (16 november – 7 december 2020)

Veel betrokken inwoners

3.331 inwoners

vulden de enquête in

2.495 inwoners

willen op de hoogte worden gehouden over de uitkomsten van het onderzoek

860 inwoners

willen vaker meedenken over de opwek van duurzame elektriciteit in Alphen aan den Rijn

257 inwoners

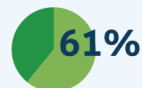
willen meer informatie over deelname aan een energicoöperatie

56 inwoners

met eigen grond willen verder praten over een zonneveld en/of windmolen op hun land

Een op drie respondenten wil investeren in een zonneveld of windmolens (35%)

Door aandelen in een zonneveld of windmolen te kopen

Door lid van een lokale energie coöperatie te worden

Top drie voorwaarden voor een zonneveld

- 1 Ik wil dat het zonneveld natuurvriendelijk wordt aangelegd (64%)
- 2 Ik wil zelf voordelig stroom kunnen afnemen van het zonneveld (43%)
- 3 Ik wil dat ergens anders extra natuur wordt aangelegd (38%)

Top drie voorwaarden voor windmolens

- 1 Ik wil geen geluidsoverlast hebben (77%)
- 2 Ik wil geen slagschaduw op mijn woning (62%)
- 3 Ik wil zelf voordelig stroom kunnen afnemen van de windmolens (33%)

Meerderheid positief over opwek duurzame elektriciteit

vindt het belangrijk dat in de gemeente duurzame elektriciteit wordt opgewekt

wil niet dat in de gemeente meer zonnevelden en windmolens komen

Meest genoemde zorgen

- Zonnevelden gaan ten koste van de biodiversiteit en (landbouw)grond.
- In de gemeente Alphen aan den Rijn is te weinig ruimte.
- Laten we wachten op andere/duurzamere mogelijkheden.
- Windmolens leiden tot horizonvervuiling en vogelsterfte.
- Zonnepanelen en windmolens kosten meer dan ze opleveren.
- Het gaat ten koste van de natuur in het Groene Hart.

Meer weten over de plannen voor duurzame opwek van elektriciteit? alphenaanrijn.nl/RES en wijzijnnon.nl

Meer lezen?

[energieparticipatie.nl/gedragypsychologie-
en-inwonerprofielen](https://energieparticipatie.nl/gedragypsychologie-en-inwonerprofielen)